

با اعلام عدم حضور مایک پمپئو
و نیکی هلی در دولت جدید

ترامپ یاران قدیم را کنار گذاشت

دونالد ترامپ اعلام کرد که از نیکی هیلی سفیر پیشین دولت اول او در سازمان ملل و مایک پمپئو، وزیر خارجه پیشین خود، برای حضور در دولت جدید آمریکا دعوت نخواهد کرد. نیکی هیلی در انتخابات گذشته در مقابل ترامپ کمپین ریاست جمهوری ناموفق برگزار کرد. پمپئو هم از سوی بسیاری از اعضای اصلی حلقه صفر ترامپ به دلیل مواضع نتوکان و ستیزه جویانه‌اش مورد انتقاد بود. ترامپ در پستی در شبکه اجتماعی خودش نوشت: «من بسیار از همکاری با آنها در گذشته لذت بردم و از خدماتشان به کشورمان قدردانی می‌کنم. اما از آنها برای حضور در دولت دعوت نخواهم کرد.» نیکی هیلی در پاسخ به ترامپ در پیامی نوشت: «من به همکاری با رئیس جمهور ترامپ برای دفاع از آمریکا در سازمان ملل افتخار می‌کردم. برای او و همه کسانی که خدمت می‌کنند، آرزوی موفقیت بزرگ در پیشبرد کشور به سوی آمریکای قوی‌تر و امن‌تر در چهار سال آینده دارم.» از سوی دیگر چند تن از حامیان ترامپ، پمپئو را متهم کرده‌اند که وی در طول رقابت‌های انتخاباتی ریاست جمهوری در سال جاری آن‌طور که باید و قاطعانه از رئیس جمهور سابق آمریکا حمایت نکرده است. «مایک پمپئو» وزیر خارجه‌ی سابق آمریکا و مدیر سابق سسی‌آی‌ای یکی از ایران‌ستیزترین سیاستمداران آمریکاست. پمپئو پس از خروج زود هنگام از دولت آمریکا با تک‌دوره‌ای شدن ریاست جمهوری ترامپ، اقدام به انتشار کتابی تحت عنوان «هرگز کوتاه نیا: جنگیدن برای آمریکایی که عاشقش هستیم» کرد که به تجربیاتش در دوران خدمت در دولت آمریکا پرداخته است. او در این کتاب به صراحت نوشته است که در طول دوران وزارتش، دو بار به ترامپ پیشنهاد کرده که به ایران حمله کند. نیکی هیلی نیز در دوران مبارزات مقدماتی انتخابات ریاست جمهوری آمریکا گفته بود: «ایران حامی حماس، حزب‌الله و سایر گروه‌های شبه‌نظامی در خاورمیانه است و اگر حمایت ایران نباشد، حماس و حزب‌الله و حوثی‌ها نبودند و نیروهای مقاومت عراق و سوریه نیز نیروهای آمریکایی را هدف قرار نمی‌دادند.» نیکی هیلی سفیر سابق آمریکا در سازمان ملل در مناظره مقدماتی جمهوری خواهان در میامی فلوریدا مدعی شد که «پکن و مسکو، تهران را تامین مالی می‌کنند. چین با خرید نفت از ایران و روسیه با خرید پهپاد از این کشور در حال حمایت مالی از جمهوری اسلامی هستند. هیلی با پیش کشیدن موضوع آزادسازی منابع بلوکه‌شده ایران، ضمن انتقاد از دولت جو بایدن، مدعی شد باید با ایران از موضع قدرت وارد شد ولی دولت بایدن درصد بازگشت به توافق هسته‌ای است. واشنگتن به تل آویو نیاز دارد و نباید به آن امر و نهی کند، بلکه باید از اسرائیل برای نابود کردن حماس حمایت کند، «مایک پمپئو پس از پیروزی بایدن در انتخابات ریاست جمهوری و به خصوص در جریان اعتراضات ایران در سال ۱۴۰۱ با حضور در محافل اپوزیسیون، با انتقاد از سیاست دولت بایدن درباره ایران خواستار بازگشت فشار حداکثری و اعمال شدیدتر تحریم‌های نفتی بر ایران شد. پمپئو بارها در گردهمایی سازمان مجاهدین حضور یافته است و سخنان ضدایرانی مطرح کرده است. گفته می‌شود که او یکی از معدود مقامات ارشد آمریکایی بود که با عملیات ارتش عراق موافق بوده و بر انجام این عملیات تأکید داشت. مایک پمپئو عضو جنبش تی‌پارتی در حزب جمهوری‌خواه آمریکا است و در سمت راست طیف سیاسی جمهوری خواهان قرار می‌گیرد. به رسمیت شناختن اشغال اسرا نیل بر بلندی‌های جولان، پشتیبانی از محمد بن‌سلمان پس از قتل جمال خاشقجی، اخراج بازرس وزارت امور خارجه، خروج از توافق هسته‌ای با ایران، فشار بر رئیس‌جمهور اوکراین، ولودیمیر زلنسکی برای ارائه مدارک علیه جو بایدن از اقدامات پمپئو در حمایت از ترامپ است و از مبتکران طرح نامه سرگشاده در سال ۲۰۱۵ (میلادی) در باره ضرورت لغو توافق هسته‌ای بود که ۱۹۰ ژنرال و افسر ارشد پیشین و آن هنگام آمریکا، آن را امضاء کردند.

برجام خارج شدیدی، چرا باید شما را ببینم؟ ترامپ آقای مکرون را واسطه کرد، مکرون به نقل از ترامپ گفت من آماده‌ام با رئیس‌جمهور ایران الان یک جلسه بگذارم، اعلام کنم که به برجام برمی‌گردم به شرطی که دو بند به آخر برجام اضافه کنیم: یکی اینکه ما یعنی آمریکا و ایران راجع به مسائل منطقه با یکدیگر آماده مذاکره هستیم و دوم اینکه راجع به مسئله موشکی ایران هم مذاکره کنیم. من همان جا رد کردم. گفتم امکان ندارد. ما به برجام دست نمی‌زنیم، یک کلمه از آن را کم و زیاد نمی‌کنیم. غیر از مکرون کسان دیگری هم آمدند. این پیغام‌های بین ما و ترامپ بود. سال ۹۸ آخرین سفر من به نیویورک بود چون که سال ۹۹ به دلیل کرونا اصلاً اجلاس مجمع عمومی برگزار نشد. در سال ۹۸ تلاش زیادی شد برای اینکه من و ترامپ همدیگر را ببینیم، خانم مرکل از آلمان به نیویورک آمد، بوریس جانسون، نخست‌وزیر انگلیس با وجود مشکلات داخلی به نیویورک آمد. مکرون هم که بود. این‌ها آماده بودند برای اجلاس سران ۵+۱ با ایران در سال ۹۸ اما نشد». دونالد ترامپ همچنین در جریان حضور محمدجواد ظریف در حاشیه اجلاس گروه ۷ در شهر بیاریتز فرانسه برای دیدار با امانوئل مکرون، تلاش کرده بود تا با وزیر امور خارجه وقت دیدار کند. جان بولتون، مشاور امنیت ملی وقت آمریکا در خصوص اراده رئیس‌جمهور آمریکا برای این دیدار در کتاب خاطرات خود نوشته است: «اگر ترامپ با ظریف دیدار می‌کرد ترجیح می‌دادم به خانه برگردم و استعفا بدهم». ظریف همچنین در ژوئیه ۱۹ ۲۰ از طرف سناتور رند پال به کاخ سفید دعوت شده بود تا با ترامپ دیدار کند. در نهایت اما هیچ کدام از تلاش‌ها برای ملاقات و مذاکره میان ایران و آمریکا تا پایان نخستین دوره ریاست جمهوری دونالد ترامپ محقق نشد.

یک ویژگی دیگر نخستین دوره اجرای کمپین فشار حداکثری علیه ایران این بود که در جریان سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۰، هر چند کشورهای اروپایی عضو برجام بارها از سوی ایران به عدم اجرای تعهداتشان در قالب توافق هسته‌ای متهم شدند و حتی نتوانستند تعهداتی را که پس از خروج ایالات متحده از برجام برای تداوم بهره‌مندی ایران از مزایای رفع تحریم‌های سازمان ملل، داده بودند، عملیاتی کنند اما روابط تهران با قاره سبز در این دوران یکی از بهترین دوره‌های خود را سپری می‌کرد و ترونیسکای اروپایی که برجام را یکی از مهمترین دستاوردهای خود در عرصه سیاست خارجی می‌دانست، تمام توان خود را برای جلوگیری از تلاش‌های ترامپ برای استفاده از سازوکارهای بین‌المللی علیه ایران به کار برد. جلوه تنهایی و انزوای آمریکا در این مسیر نیز در تاریخ ۲۵ مردادماه ۱۳۹۹ (۱۵ اوت ۲۰۲۰) رقم خورد که در رأی‌گیری مجازی شورای امنیت سازمان ملل متحد در این روز، ۱۳ عضو از ۱۵ عضو با خواسته آمریکا برای تمدید تحریم تسلیحاتی ایران که خلاف برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت بود، مخالفت کردند. آمریکا همچنین پس از این شکست در شورای امنیت اعلام کرد که به‌دنبال استفاده از «مکانیسم ماشه» خواهد بود، اما پاسخ طرفین باقیمانده از برجام این بود که این کشور به‌دلیل خروج رسمی، دیگر مشارکت‌کننده در برجام نیست و بنابراین حق استفاده از مکانیسم حل اختلاف پیش‌بینی شده در برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ را از دست داده است.

این در حالی است که روند روزافزون تنش در روابط ایران و ترونیسکای اروپایی از زمان ادعای فروش سلاح به روسیه برای استفاده در جنگ اوکراین و همچنین آنچه اروپا، نقض حقوق بشر در ایران نامیده است، روابط تهران را با لندن، پاریس و برلین به یکی از بدترین برهه‌ها در طول تاریخ بدل کرده است. تحریم‌های اروپا علیه ایران، «محور شرارت» نامیده شدن تهران از سوی دبیرکل ناتو، «اشغالگر» خواندن ایران از سوی اتحادیه اروپا در همراهی با ادعای اراضی امارات علیه جزایر سه‌گانه ایرانی و در تازه‌ترین اقدام نیز، تحریم هواپیمایی ملی جمهوری اسلامی ایران، به‌رغم آنکه دولت چهاردهم ابتکار جدیدی را برای کاهش تنش با اروپا از مجمع عمومی سازمان ملل کلید زده بود، شرایط را آنچنان با سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۰ متفاوت کرده است که سینا عضدی، کارشناس مسائل بین‌الملل در خصوص آن به هم‌میهن گفت: «این نکته حائز اهمیت است که در این دوره ریاست جمهوری ترامپ، روابط ایران و اروپا مانند سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۰ نیست و ممکن است این کشورها برخلاف آن سال‌ها در اعمال فشار علیه ایران با دولت جدید ترامپ همراهی و حتی او را تشویق کنند». سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه در مصاحبه با روزنامه آلمانی اشپیگل در چایی می‌گوید: «شما به همکاری ایران و روسیه اشاره می‌کنید اما فراموش کردید که صنعت هسته‌ای ما با کمک آلمان شروع شد. این آلمان بود که بعد از انقلاب نیروگاه بوشهر را راه کرد و ما مجبور شدیم برای تکمیل پروژه به سمت روسیه برویم. اگر آلمان رها نکرده بود شاید اکنون برنامه هسته‌ای ایران شکل دیگری می‌داشت. این‌ها اشتباهات دولت آلمان در مقاطعی بود، الان مراقب باشید اشتباه دیگری نکنید». این هشدار عراقچی را می‌توان هشداری به هر سه کشور اروپایی در مقطع کنونی دانست.

باربارا اسلاوین:
من شک دارم که ترامپ به بی‌بی‌سی برای حمله گسترده به ایران چراغ سبز نشان دهد؛ به خصوص اگر ایران آخرین موج حملات اسرائیل را تلافی نکند. هم ترامپ و هم معاون او، جی‌دی‌ونس، مخالفت خود را با گسترش جنگ در خاورمیانه ابراز کرده‌اند. ونس صراحتاً گفته است که آمریکا نباید وارد جنگ با ایران شود. هرگونه حمله بزرگ جدید اسرائیل به ایران ناگزیر ورود آمریکا را به دنبال خواهد داشت

را به نفع منافع آمریکا نمی‌دانست و خواهان بازنگری در آن بود و در نهایت نیز پس از گذشت یک‌سال‌ونیم، این وعده را عملی کرد و ایسن آغاز کمپین فشار حداکثری برای تحت فشار قرار دادن تهران برای مذاکره مجدد در خصوص برجام بود.

در تاریخ ۸ می ۲۰۱۸، دونالد ترامپ تصمیم گرفت تا به‌صورت یکجانبه از توافق هسته‌ای سال ۲۰۱۵ این کشور با ایران و ۵ کشور دیگر خارج شود. رئیس‌جمهور آمریکا در جریان سخنرانی ۱۱ دقیقه‌ای خود، اعلام کرد که کشورش از برجام خارج شده و تحریم‌هایی که در چهار چوب این توافق لغو شده بودند را بار دیگر علیه تهران به اجرا می‌گذارد. ترامپ در این سخنرانی گفت: «برای من واضح است که ما نمی‌توانیم از ساخت بمب هسته‌ای ایران تحت ساختار فاسد و پوسیده توافق فعلی جلوگیری کنیم». رئیس‌جمهور آمریکا در این سخنرانی تأکید کرد که «رهبران ایران مسلماً خواهند گفت که توافق جدیدی را قبول خواهند کرد، اما واقعیت این است که آن‌ها دنبال این خواهند بود تا توافق جدیدی را به سرانجام برسانند و اگر آن‌ها آماده این کار باشند، من نیز استقبال خواهم کرد.»

ترامپ بارها، پس از خروج از برجام برای دیدار با مقامات ایرانی و مذاکره پیرامون اصلاح برجام تمایل نشان داده بود. حسن روحانی، رئیس‌دولت دوازدهم در روایت خود از این تلاش‌ها می‌گوید: «در سال ۹۶ که چند ماه از انتخاب ترامپ و انتخابات ریاست جمهوری در ایران گذشته بود برای شرکت در مجمع عمومی سازمان ملل به نیویورک رفتم؛ ترامپ اولین بار آنجا در خواست ملاقات کرد که البته این پیغام ترامپ برای ملاقات یک بار نبوده، چندین بار تکرار شد. بعد از آن هم مدام از طرق مختلف و کشورهای مختلف پیغام می‌داد. سال ۹۷ وقتی به نیویورک رفتم، چهار ماه از خروج آمریکا از برجام گذشته بود. ترامپ در روز اول حضور من در نیویورک ۸ بار پیغام داد که با هم ملاقات و مذاکره کنیم. من پیغام دادم شما صبح علیه ایران در مجمع عمومی سخنرانی کردید، از

دفاع چه کسانی حضور خواهند داشت، مشخص نیست اما من فکر می‌کنم ترامپ در این دوره شدیداً به دنبال این است که با ایران معامله کند و معتقدم در تهران نیز اگر سیگنال‌هایی در این راستا ارسال شود که ایران آماده انجام معامله است، می‌تواند کمک‌کننده باشد.»

فصل نخست سیاست فشار حداکثری

دونالد ترامپ برای نخستین بار در تاریخ ۸ نوامبر ۲۰۱۶ به‌عنوان رئیس‌جمهور آمریکا انتخاب شد. چهل‌وپنجمین رئیس‌جمهور ایالات متحده که بارها در سخنانش، خود را با رئیس‌جمهور هم‌حزبی خود، دونالد ریگان مقایسه کرده است، در سال ۲۰۲۰ و در جریان سخنرانی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد گفت: «ایالات متحده سرنوشت خود را به‌عنوان صلح‌طلب رقم خواهد زد اما صلحی که از طریق اعمال قدرت حاصل شده است». این جمله ترامپ مشابه سخنان چهلمین رئیس‌جمهور آمریکا، دونالد ریگان بود که در سخنرانی ۱۷ ژوئیه ۱۹۸۰ در کنوانسیون ملی جمهوری خواهان گفته بود: «ما به خوبی می‌دانیم که جنگ زمانی رخ نمی‌دهد که نیروهای آزادی قوی باشند، بلکه زمانی رخ می‌دهد که آنها ضعیف باشند. آن وقت است که ظالمان وسوسه می‌شوند». آخرین مشاور امنیت ملی ترامپ در نخستین دوره ریاست جمهوری او معتقد است چهل‌وپنجمین رئیس‌جمهور ایالات متحده همین سیاست ریگان را در سال ۲۰۱۷ بار دیگر به کاخ سفید بازگرداند.

جانشین باراک اوباما همچنین از همان ابتدا می‌خواست تاریخ را از نو بنویسد و معتقد بود جهان با محوریت او در حرکت است؛ خروج از توافق اقلیمی پاریس، خروج از یونسکو، شورای حقوق بشر، معاهده منع موشک‌های هسته‌ای میان‌برد و چند توافق و سازمان دیگر و در نهایت خروج از توافق هسته‌ای ایران با ۶ قدرت جهانی از جمله میراث دونالد ترامپ در چهار سال ریاست جمهوری اوست. ترامپ از زمان آغاز کار، بارها نسبت به خروج از برجام هشدار داده بود چراکه این توافق